

ז. עפ"י כ"ז יש לתמוה על הרב ניסן שי' מאנגל שבספרו "מ"מ וציונים לשר"ע אדה"ז", העתיק מש"כ רבנו הזקן סי' קי"ג ס"ב "הנוהגין", וכתב: "תוס' ברכות יב, רע"ב ולא סע"א. סמ"ק סי' יא. טושר"ע ס"ב".

(1) מש"כ "תוס' . . רע"ב ולא סע"א", לכאו' פענוח הר"ת הם - ריש עמוד ב', סוף עמוד א'.

אם זה נכון נעלם ממני כוונתו. דבמ"מ על גליוני דפוסי שר"ע רבנו הזקן שראיתי, הנה בדפוס ראשון ועד"ז בדפוס שטעטין תרכ"ב, כתוב: "תוס' סמ"ק". ולא ציין לאיזה דף או עמוד של התוס'.

על גליון השר"ע דפוס המצוי אצלנו (צלום דפוס ווילנא) כתוב, "תוס' ברכות י"ב סמ"ק", בלי הזכרת עמוד א' או עמוד ב'.

ואם יש איזה דפוס שבה כתוב סע"א, לפענ"ד אין זה טעות. כי הכוונה היא למ"מ העיקר (והנכון) והוא - תוס' דף ל"א סע"א, וכדבסמוך.

(2) כנ"ל סעי' ד', תוס' ברכות י"ב רע"ב כתוב, "ובר"ה וי"כ שאנו שוחין כל שעה בתפלה . . .".

הנה התוס' שם איירי בנוגע להמנהג, ששוחין כל משך אמירת שמר"ע. היינו המנהג המובא בסוף הסעיף.

אמנם כאן, בתחילת הסעיף, איירי רבנו הזקן בנוגע להמנהג ששוחין רק בעת אמירת זכרנו ומי כמוך. וזה מובא בתוס' דף ל"א סע"א ד"ה ומוצאו שכתבו, ". ולכן נהגו העולם בר"ה וביוה"כ שמתפללין זכרנו ובכין תן ותמלוך ששוחים . . .".

ולכן הי' לו לציין לכה"פ גם לתוד"ה ברכות ל"א סע"א.

ואולי יש לומר דמאחר שבדפוס כתוב "תוס'", בלי כתיבת הדף, ועד"ז הוא בבאר הגולה כאן, הכוונה (בעיקר) לתוס' שבד, ל"א סע"א.

ועיין בב"י בפי' על הטור סי' קי"ג וד"ל, "ומ"ש הלכך אותם שנוהגים לשחות בר"ה ובי"ה וכו' צריכין לזקוף כשיגעו לסוף הברכה כ"כ התוס' בספ"ק דברכות (יב:) ובפרק אין עומדין (לא). . .".

הנה מה שציין הב"י גם לתוס' שבדף י"ב ע"ב, לכאורה הוא בנוגע למש"כ הטור "צריכין לזקוף כשיגיעו לסוף הברכה".
המשך יבא א"ה.

פשוטו של מקרא

הערה בפשש"מ

הת' י. הכהן

תות"ל סדד - קבוצה

1234567 תח"ח

/ח/

על הפסוק "והי' בעבור כבודי ושמתיך בנקרת הצור וגו'" (לג, כב) מפרש רש"י בנקרת הצור: כמו (במדבר טז) העיני האנשים ההם תנקר, (משלי ל) יקרוה עורבי נחל. (ישעי' לז) אני קרתי ושתיתי מים, גזרה אחת להם. נקרת הצור: כריית הצור. ע"כ.

אבל צריך להבין:

(א) דרכו של רש"י הוא, לתרגם משהו כשע"ז מתורץ עוד שאלה (שאל"כ, הרי רש"י אינו מתרגם אלא פרשן), וא"כ צ"ל בנדר"ד מהו השאלה שמתורצת ע"י תרגם נקרת הצור.

(ב) למה רש"י צריך להביא כל הפסוקים הללו ולא אמר בקיצור, נקרת הצור, כריית הצור.

(ג) ואפי' אם נאמר שכן הי' צריך להביאם, אבל למה לא הסתפק רש"י באחד מהפסוקים והוצרך לשלשה.

(ד) רש"י הי' צריך לכתוב (כבכ"מ) קודם נקרת הצור, כריית הצור, ואח"כ להביא ראי' לפירושו, ולמה החליף הסדר.

והביאור בל"ז:

הפירוש בפשוט בנקרת הצור הוא חקיקת (כריית) הצור (כמו שמפ' בשפ"ח), ולכאורה בנדר"ד לא שייך לומר ושמתיך בחקיקת הצור, אלא מוכרחים לומר שהפי' הוא במקום חקיקת הצור.

ולפ"ז הרי הפסוק הי' צריך לכתוב ושמתיך במקום נקרת הצור או כיו"ב, ומזה שלא כתב הכי, מוכרחים לומר שהפירוש בנקרת הוא לא לשון חקיקה (כרייה), ולכן בא רש"י לכל לראש, להביא ראיות שהמילה נקרת הוא מלשון חקיקה (כרייה). ומביא רא"י מפרשת במדבר, שכתוב העיני האנשים ההם תנקר.

אבל הפסוק ההוא אינו דומה כ"כ לנדו"ד, שהרי בנדו"ד מדובר שהיתה כאן פעולת בנ"א שחקק בצור והוא נקרת הצור, אבל שם מדובר שהפעולה בכלל לא נעשית, שהרי שם כוונת קורח הי' רק לומר משל (כדמוכח מהכתובים).

ולכן מביא רש"י רא"י מהפסוק במשלי יקרוה עורבי נחל, ששם הפעולה גם נעשית, שהרי כך דרך העורבים (עיין שם היטב).

אבל לשני הפסוקים קשה, הרי שם מדובר בחקיקה בגוף (או באדם או בעוף) אבל בנדו"ד מדובר בחקיקה בהר (הצור) ולכן מביא רש"י פסוק שלישי מישעי' שגם שם מדובר בחקיקה כמו בהר שהרי שם מדובר בחקיקת בור.

אבל מ"מ רש"י לא הסתפק בהפסוקים, כי סו"ס יש לשאול - אף שנקרת הצור הוא מלשון חקיקה (כרייה) אבל מ"מ מהפסוקים מדובר בעשיית הפעולה, תנקר, יקרוה קרתי משא"כ בנדו"ד שמדובר במקום נקרת הצור וא"כ עוד יש לומר שנקרת הצור בנדו"ד הוא לא כמו בכל מקום.

לכן רש"י חוזר ומדגיש (אחרי שכבר הביא פסוקים לרא"י לפירוש) שנקראת הצור הוא, כריית הצור.

ועל דבר השאלה א"כ הי' צריך להיות כתוב ושמתיך במקום נקרת הצור או כיו"ב, רש"י אין צריך אפי' לפרשו שהרי כבר פי' כמה וכמה פעמים, שדיבר הכתוב בלשון קצר וא"כ מובן גם בנדו"ד ע"כ.

לע"נ

הרה"ת התמים ר' צבי אלימלך ז"ל
בהרה"ג הרה"ח ר' מרדכי גרשון ז"ל
שפאלטר

נפטר כ"ח אדר א' ה'תשל"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס ע"י משפחת שפאלטר שי

כתובת המערכת:

Haores Hatmimim V'anash

226 Sussex Ave.

Morristown, NJ 07960

פקסמיליה 644-2211 (201)

ניתן להכניס הערות לתיבת "גמ"ח - משקפיים"
שעל כותל הצפוני בלב "בית משיח" 770 למטה.

נדפס

בעזרת משפחת בורסטאן שיחיו

לע"נ

ר' דוב ב"ר פסח ע"ה

ומרת חי' ביילא בת ר' יעקב ע"ה

קובץ
הערות התמימים ואנ"ש
מאריסטאון

בימה
לפילפור ועיון
בשיחות ומאמרי
ב"ק אדמו"ר מלך המשיח

גליון ח"י (תשלט)
ש"פ ויקרא - פ' זכור
ט' אדר שני

יוצא לאור על ידי
תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
226 סאסעקס עוועניו מאריסטאון נ. דזש.

הי' תהא שנת נפלאות המשיח
שנת הצ"ג לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שנת הקהל

תש"ז

**מוקדש להתגלותו המיידית של
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
נזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה
אין א גוף והוא יגאלנו**

**ולזכות
מרת יוכבד בת חי'
ומרת דאברא ביילא בת איטא
לרפואה שלימה וקרובה
ולאורך ימים ושנים טובות**

נדפס ע"י חברי המערכת

ש"פ ויקרא - פ' זכור - ט' אד"ש

ה' תהא שנת נפלאות המשיח

שנת הקהל

שנת תשס"ח

תוכן ענינים

עניני גאולה ומשיח

4 ..... המלחמה בימי בן כוזיבא

שיחות

5 ..... שייכותו של הרמ"מ מהאראדאק לחב"ד

6 ..... ט' חדשים מג' תמוז ובאתי לגני תשי"א

8 ..... תיקון טעה"ד

רשימות

9 ..... הערה ברשימות חוברת ו'

חסידות

9 ..... בענין דירה בתחתונים (גליון)

10 ..... ביאור דרגת עצם הנפש בתניא ובלקו"ת

פשוטו של מקרא

11 ..... הערה בפשש"מ

נגלה

13 ..... הניח י' ומצא תשע

שונות

14 ..... זמן לידת משה

עניני גאולה ומשיח

המלחמה בימי בן כוזיבא

הרב נחום שטראקס

"כאן צוה ה' את הברכה"

/א/

בגליון הקודם (תשלח) מקשה הת' מ.מ.ל. על המבואר בלקו"ש חכ"ז ע' 194 הע' 70 אשר לשיטת הראב"ד ששלחו חכמים לבדוק בן כוזיבא אי מורח ודאין או לא, כיון דלא עביד הכי קטלוהו, והטעם שהרגו אותו, מכיון שעשה מלחמות עם העמים, ונפלו רבים מבנ"י וכו' - יש לו דין רודף. וכן מבואר שם בפנים סוס"ד "שהלכו למלחמה (פקו"ג) ע"פ ציוויר" של בן כוזיבא.

אבל בהערה 68 מבואר "קרוב לומר שהי' פקו"ג בגוף המלחמה לבטל (הגזירות ו) הריגות שיהיו כמה בנ"י בחיים". ולפ"ז חיוב המלחמה הי' מחמת פקו"ג ולא מחמת ציווי של בן כוזיבא, וא"כ מדוע דין רודף עליו. ועיי"ש תירוצו, אבל אינו מתאים ללשון כ"ק אדמו"ר מה"מ "לבטל הגזירות" השייך להנהגת המדינה ולא למצב של מלחמה.

ולכאו' הביאור בזה: הי' פקו"ג בגוף המלחמה לבטל הגזירות והריגות, אבל לולי האמינו בבן כוזיבא כמלך המשיח לא היו הולכים למלחמה, כי נמצאים תחת שלטון האומות ואין בכחם לנצחם. וכשהאמינו בו שהוא משיח (לא רק בחזקת משיח כמבואר שם) האמינו שבכוחו יוכלו לנצח הרומיים. ולבסוף התברר שאינו מלך המשיח ונפלו רבים מבנ"י, ולכן דין רודף עליו.

שיחות

שייכותו של הרמ"מ מהאראדאק לחב"ד

הת' יצחק בערסאהן

תלמיד בישיבה

/ב/

ב"תורת מנחם" התוועדויות תשי"א ח"א ע' 75, וז"ל: "ויתירה מזה, שהיתה לו (להרמ"מ מהאראדאק) שייכות לנשיאות דחסידות חב"ד ביחוד כו", ע"ש. ובהערה 51 שם: "נוסף על גאונותו המבהילה בנגלה דתורה, שלכן כשהוצרכו להפגש עם הגאון מוילנה, שלחו את הרמ"מ מהאראדאק יחד עם רבינו הזקן".

ועם היות שההערה נכתבה על התיבות "היתה לו שייכות לנשיאות דחסידות חב"ד ביחוד" - משמע בפשטות, שאין להמסופר בההערה שייכות למ"ש בפנים אודות שייכותו המיוחדת לחסידות חב"ד.

אבל, במקור השיחה באידית שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר, ונדפסה בלקו"ש (כמצויין בתורת מנחם שם ע' 67), לא משמע כך.

וז"ל שם: "חוץ דעם וואס הרה"צ ר' מענדעלע האראדאקער האט בכלל געפירט נשיאות, האט ער אויך ספיעצעל געהאט א שייכות צו חסידות חב"ד. זיין נשיאות האט ער דאך געפירט אין רייסן. ער האט דאך אויך געהאט א שייכות צו גאונות מבהילה בנגלה, וואס ווען מ'האט געדארפט פארן צום ווילנער גאון כו' (כפי שנעתק המשך הענין בהערה הנ"ל שם). אויך האט דער רבי דערציילט, אז דער אלטער רבי איז געפארן א משך זמן צו ר' מענדעלען, וואס די נסיעה איז געווען על דרך דוגמא ווי א חסיד צו א רבי'ן. נמצא אז ער האט געהאט א שייכות צו אופן נשיאות חב"ד ביחוד".

ומהמשך לשונו משמע, שגאונותו המבהילה בנגלה דתורה גם כן שייכת לכך, [וכנראה שמטעם זה באה ההערה במהדורת

השיחה ב"תורת מנחם" על תיבות הנ"ל, אף שלכאורה אין שם מקומה]. והסבר בעי.

[ודוחק גדול לומר, שענין זה הובא בהשיחה רק בתור הקדמה בכדי לספר אודות שליחותם של הרמ"מ מהאראדאק ביחד עם רבינו הזקן (אל הגאון מוילנה)].

ובדרך אפשר יש לומר בזה, ע"פ דיוק לשונו בסוף הענין "נמצא אז ער האט געהאט א שייכות צו אופן נשיאות חב"ד ביחוד". והוא ע"פ הידוע ומובא בכ"מ, אשר נשיאי חב"ד הצטיינו כולם בגאונות מבהילה בנגלה דתורה [אלא שבזה גופא היו כמה אופנים, כולל גם ביחס לגילוי והתפשטות הדבר, וכידוע כמה סיפורים בדבר. ואכמ"ל בזה]. ויתירה מזה, שע"פ המבואר בכ"מ אודות חידושה המיוחד של חסידות חב"ד (שהיא "עצם פנימיות התורה" וכי"ב. ראה לדוגמא לקו"ש חט"ו ע' 286. וש"נ. עיין שם), נמצא לכאורה, שענין הנ"ל (גאונותם של נשיאי חב"ד בנגלה) קשור ושייך לתפקידם בתור נשיאי חסידות חב"ד.

ועפ"ז נמצא, שגם מצד פרט זה (הגאונות בנגלה דתורה) היתה לו להרמ"מ מהאראדאק שייכות אל "אופן נשיאות חב"ד ביחוד".

ט' חדשים מג' תמוז ובאתי לגני תשי"א

הת' זאב וואלף מינקאוויטש

ישיבה גדולה, מיאמי

/ג/

ידוע ומפורסם המובא בשיחת ש"פ לך תשי"א (לקו"ש ח"ב ע' 453 ואילך. תורת מנחם התועדויות ח"ב ע' 72 ואילך) בקשר להסתלקות שנמשכים אז אורות נעלים ביותר, והתגלותם הוא בדוגמת ענין של לידה, אשר דבר זה מודגש ביותר במלאת תשעה חדשים מיום ההסתלקות - כיון שזמן הלידה הוא לאחר תשעה חדשים, שהם: רע"א, רע"ב או רע"ג ימים. ורואים בזה דבר פלא, "א בעל-שם'סקער ענין", שהשיעורי תניא של רע"א,

רע"ב ורע"ג ימים לאחרי ההסתלקות - אף שנקבעו ז' שנים לפני ההסתלקות - הם בביאור לאגה"ק סי' כ"ז - מקור הביאור לענין ההסתלקות! ע"כ נקודת תוכן השיחה.

וכבר מפורסם שגם בנדו"ד רואים דבר פלא: השיעורי תניא של רע"א, רע"ב ורע"ג ימים לאחרי ג' תמוז (ז', ח', ט' אד"ש) הם בפרק ל"ו בתניא העוסק בשלימות הענין ד"דירה בתחתונים", ומסתיים (קודם ההגה"ה) בקטע "ונודע שימות המשיח ובפרט כשיחיו המתים הם תכלית ושלימות בריאות עולם הזה שלכך נברא מתחילתו"!

וראה זה פלא על פלא:

ידוע שהמאמר ד"ה באתי לגני תשי"א (מאמרו הראשון של כ"ק אדמו"ר מה"מ) נאמר בשלשה חלקים בהפסקת ניגונים וכו' (תורת מנחם התועדויות ח"ב ע' 212): קטע הראשון עד סוף סעיף ג'; קטע השני עד סוף סעיף ה'; וקטע השלישי עד גמירא.

והנה בהתחלת המאמר מובא: "דעיקר שכינה בתחתונים היתה". ובסוף סעיף ג': "שנמצאים אנחנו בעיקבתא דמשיחא, בסיומא דעיקבתא, והעבודה לגמור המשכת השכינה, ולא רק שכינה כ"א עיקר שכינה, ובתחתונים דוקא". ובהתחלת סעיף ד' מבאר: "(ביאור הענין להבין מפני מה היתה עיקר שכינה בתחתונים דוקא) דהנה תכלית הכוונה בבריאת והשתלשלות העולמות דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים". זהו הלשון שמובא בשיעור תניא של יום ראשון של "הג' ימים" (ז' אד"ש)!

בחלק השני של המאמר מובא (ס"ד): "והנה רבנו הזקן מבאר בזה [ומצוין בהערה: "בתניא פל"ד"] אשר תכלית השתלשלות העולמות וירידתם אינו בשביל עולמות העליונים, הואיל ולהם ירידה מאוד פניו ית'". ובס"ה מובא: "שכך עלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו ית' להיות נח"ר לפניו ית' כד אתכפיא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא". ב' הקטעים (שמודגשים) הם משיעורי תניא של יום השני של "הג' ימים" (ח' אד"ש), והם מובאים בחלק השני של המאמר!

בחלק השלישי של המאמר מובא (קרוב לסיומו): "וזהו גופא החביבות דדור השביעי שכמה כחות ניתנו ונתגלו בשבילנו.

וע"י העבודה באופן כזה יומשך עיקר שכינה למטה בעוה"ז
 הגשמי והחומרי, ויהי' עוד במדרי' נעלית יותר גם מקודם
 החטא, וכמ"ש במשיח ונשא מאד יותר מאדם הראשון ואפילו
 כמו שהי' קודם החטא . . במהרה בימינו ובעגלא דידן יגאל צאן
 מרעיתו . . שיקשר ויאחד אותנו במהות ועצמות א"ס ב"ה. וזהו
 פנימיות הכוונה של ירידה והשתלשלות העולמות . . זעהן זיך
 מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא
 יגאלנו". כ"ז מתאים למ"ש בשיעור תניא של יום השלישי של
 "הג' ימים" (ט' אד"ש) "באור ה' הנגלה לעתיד בלי שום לבוש
 כדכתיב ולא יכנף עוד מוריק . . ונודע שימות המשיח ובפרט
 כשיחיו המתים הם תכלית ושלימות בריאות עולם הזה שלכך
 נברא מתחילתו"!

תיקון טעה"ד

הת' ד. ה.

תלמיד בישיבה

/ד/

בספר השיחות תשמ"ט חלק א' ש"פ ויקרא (ע' 328) בסוף
 הערה 20 כ': "ולהעיר, ששם הפרשה ע"פ מנהג ישראל (תורה
 היא) הוא - "זכור" (ולא "זכירת עמלק"), (גם) ענין הזכרון
 כשלעצמו."

והנה לכאו' צ"ל מקומו בסוף הע' 27 ששם מדובר בזה שנוסף
 על הענין הפרטי שעליו נאמר "זכור וגו'" (בנוגע לעמלק), אלא
 שישנה גם ענין כללי ד"זכור" - בנוגע לכל ענין הרצוי. (משא"כ
 בהע' 20 לא נראה קשר עם האמור לפני"ז).

רשימות

הערה ברשימות חוברת ו'

הרב שלום יעקב חזן
כאן צוה ה' את הברכה

/ה/

ברשימות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח ח"ו שי"ל ז"ע בע' 16 וז"ל:
עוד הקשה דבתו"א אגרת הפורים הב' ד"ה להבין אות ה',
ובהערת המר"ל: צ"ע הכוונה בתיבות "אגרת הפורים הב'"
ועיי"ש מה שנדחקו בזה.

וי"ל שהכוונה הוא בפשטות: דרושי מגילת אסתר שבתו"א
נדפסו בב' מקומות: במקומם לאחר פ' ויקהל. ודרושים נוספים
נדפסו כהוספות לתו"א.

וענין זה -דזאת קאי על מג"א - הוא בהוספות לתו"א וזהו
כוונתו ב"אגרת הפורים הב'".

בע' 11 שו"ה "וב"ד תקנו (לפי "חסר סיום החצע"ג.

חמידות

בענין דירה בתחתונים (גליון)

הת' א.פ.

תות"ל מאנטריאל

/ו/

בגליון יב (תשלג) פלפל הת' א.ר.נ. בהמבואר בד"ה באתי לגני
תשל"א ומקשה סתירה מלקו"ש ח"ו פ' שמות שיחה ב'
שהעבודה דדירה בתחתונים היא בדדך התחדשות וכו'.

והנה יש לתמוה קצת שמקשה מב' מקומות הנ"ל, אף שמפורש בתשל"א שם שהנתאווה שבהבריא אינו אלא הכשרה, וממילא עדיין אפשר לומר שהעבודה פועלת התחדשות, וממילא אינו סתירה לכאורה עם המבואר בלקו"ש ח"ו שמות הנ"ל.

אבל מה שיש להקשות כמותו הוא מלקו"ש ח"ו עצמו בהשיחה דיו"ד שבט, (שהת' הנ"ל מזכיר) שכל הסילוק שע"י החטאים הוא רק "שינוי החוזר לברייתו" ו"לאו שמי' שינוי" (ע"ש ע' 82 ואילך) והו"ע גילוי ההעלם בלבד.

ולפלא שאינו מזכיר השיחה לזאת חנוכה בחלק כ"ה עמוד 243 ואילך שגם דן בענין זה בארוכה ע"ש היטב.

ביאור דרגת עצם הנפש בתניא ובלקו"ת

הת' יצחק בערסאהן

תלמיד בישיבה

/ז/

בלקוטי תורה לרבינו הזקן פרשתנו "ביאור הדברים הנ"ל ע"פ ולא תשבית מלח וגו'" (לקו"ת ויקרא ד, ב), וז"ל: "הנה בסש"ב פ"ג נתבאר בענין הנפש שהיא כלולה מעשר בחינות כנגד ע"ס עליונות כו', וכן פ"ב נת' מהות ועצמות נפש האלקית שהן עשר בחינות' כו', אך באמת חסר שם, ולא נתבאר איך שגם החכמה שהיא ראשית שבעשר בחינות הנ"ל הוא רק בחי' כלי בלבד לעצמיות ומהות הנפש . . אבל לא שהשכל הוא ממהות ועצמיות הנפש . . מהות ועצמות הנפש אינו בגדר עשר בחינות . . אלא אור פשוט כו'". ע"ש באורך.

ולכאורה צ"ע מ"ש "אך באמת חסר שם (בסש"ב), ולא נתבאר כו'", שהרי עם היות שבסש"ב פ"ג ופ"ב "חסר" אכן ביאור והבהרה זו (כמ"ש בלקו"ת כאן), מכל מקום, הרי נקודה זו שנתבארה בלקו"ת כאן נתבארה גם כן להדיא בסש"ב פרק נא, וז"ל שם: "אין שינוי קבלת הכחות . . מן הנשמה מצד עצמותה

ומהותה . . רק שתרי"ג מיני כחות וחיות כלולים בה כו", ע"ש באורך.

ואין לתרץ שמאמר זה (ביאור ע"פ ולא תשבית) שבלקו"ת נאמר (ואולי נכתב) קודם צירוף פרק נא לסש"ב (שנעשה רק בעת הדפסת התניא שהיתה בשנת תקנ"ז - כידוע), שכן, יעויין במ"מ ללקו"ת (הוצאת קה"ת תשד"מ ואילך) על אתר, ושם, ש"מאמר זה הוא משנת תקע"ב - ראה ברשימת המאמרים שבסו"ס מאמרי אדה"ז - ענינים ע' תקפד". וברשימת הכת"י על מאמר זה (לקו"ת הוצאה הנ"ל ע' קלב) "המאמר נמצא בבוק כו' גוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ משנת תקע"ב". - ועפ"ז נעתק מאמר זה ב"רשימת מאמרי הלקו"ת ע"פ סדר השנים" בשנת תקע"ב (לקו"ת הוצאה הנ"ל ע' קמד).

פשוטו של מקרא

הערה בפשש"מ

הת' י. הכהן

תות"ל סדג - קבוצה

/ח/

על הפסוק ואת פרכת המסך (לה, יב) מפרש רש"י פרוכת המחיצה. כל דבר המגין בין למעלה בין מכנגד קרוי מסך וסכך וכן וכו'.

ועל הפסוק ואת מסך הפתח (שם ט"ו) מפ' רש"י מסך הפתח - וילון שלפני המזרח שלא הי' שם קרשים ולא יריעות. ע"כ

ועל הפסוק ואת מסך שער החצר (שם י"ז) מפרש רש"י ואת מסך שער החצר - וילון פרוש לצד המזרח עשרים אמה וכו' וכו'.

וצריך להבין:

(א) רש"י כבר פי' שמסך הוא מחיצה בפסוק י"ב, וא"כ למה צריך לחזור ולפרשו בפסוק ט"ו וי"ז,

(ב) אפי' אם נאמר שהי' צריך לחזור על פירושו בפסוק ט"ו, כי בפסוק י"ב לא כתב בפירוש שהוא וילון, צ"ל למה חזר על זה בפסוק י"ז.

(ג) בפסוק ט"ו וי"ז למה הביא בד"ה גם המילים פתח ושער החצר לכאורה הי' מספיק בלי זה שהרי בא לפרש רק מהו פי' ב"מסך".

ולכאורה י"ל הביאור בזה:

(א) בפסוק י"ב הפי' ב"מסך" הוא, פעולה של מסך, דהיינו לא שם העצם - מחיצה - אלא שם הפועל דבר המחיצה. וזה מה שאומר רש"י על הפסוק, כל דבר המגין מלמעלה או מן הצד קרוי מסך וסכך, דהיינו קרוי דבר המסך ודבר הסכך, על שם הפעולה של סכך ומסך, ומביא ראי' לפירושו משני פסוקים, ומוכח מהפסוקים האלו שגם שם משומש הלשונות לשם פעולה (ועיין רא"ם שביאר מהו כוונת רש"י עה"פ)

משא"כ בפסוקים ט"ו וי"ז הפירוש ב"מסך" הוא שם העצם - מחיצה.

ולפ"ז מובן שרש"י מוכרח לבאר בפסוק ט"ו מהי הכוונה במסך, שהרי מהפסוק י"ב לאו דווקא הי' מובן שהוא שם דבר (שם העצם), וע"ז מעתיק רש"י בד"ה גם המילים (מסך) הפתח בפסוק ט"ו, (ואת מסך) שער החצר בפסוק י"ז, להדגיש שכאן מדובר בשם העצם ולא בשם הפועל.

אלא שמ"מ רש"י לא הסתפק בפירושו על פסוק ט"ו והוצרך לפרש עוה"פ בפסוק י"ז.

וי"ל הביאור:

מחיצה היא דבר המבדיל בין הפנים לבין החוץ, כמו שמובן בפרוכת שמבדיל בין הארון (הפנים) והעומד לפניו (החוץ), כמו"כ מובן במסך הפתח שהוא לפני המזרח (רש"י) היינו שמחלק בין המזרח (הפנים) להצד השני (החוץ), אבל לפ"ז אינו מובן מהו התפקיד של מסך שער החצר, שהרי כבר יש את שער החצר להבדיל בין כל המשכן לחוץ וא"כ למה צריך עוד מחיצה

לפני שער החצר, ולפ"ז הי' מקום לומר שכאן הכוונה במסך היא אחרת, ולא וילון כלפנ"ז. לכן חוזר ומדגיש רש"י שגם כאן הכוונה במסך הוא וילון, ועל דבר הקושי' מתרץ, שאין הכוונה כאן שהמחיצה נמצאת לפני המזרח כלפנ"ז, אלא היא לצד המזרח, וביאר בדיוק איפה מקומה. ועיין היטב ברש"י.

נגלה

הניח י' ומצא תשע

הת' מנחם מענדל ליפשיץ

תלמיד בישיבה

/ט/

גרסי' בגמ' (פסחים י, א) "הניח י' ומצא תשע היינו סיפא דתניא הניח מאתים (של מעשר שני) ומצא מנה, מנה מונח ומנה מוטל דברי רבי, וחכ"א הכל חולין". והיינו דפליגי באם אמרינן שאי"צ לבדוק אלא אחר א' או לא. ועיי' ברש"י ותוס' שם ועוד.

והנה הרמב"ם פסק בהל' חר"מ פ"ב ה"ז - "בדק ליל ארבעה עשר והניח עשר חלות ומצא תשע הרי זה חושש וצריך לבדוק פעם שני' שהרי גררה חולדה או עכבר בודאי".

ובלח"מ כתב "פי' צריך לבדוק כל העשר דהיינו פלוגתא דר' ורבנן (י, א), וקיי"ל כרבנן וכמו שכתב ה"ה לקמן גבי הניח ט' ומצא עשר, וכן פסק רבינו כרבנן בהלכות מעשר שני".

וראה בס' דבר שמואל לפסחים (י, א על תוד"ה הניח י' כו') שפי' "והנה הרמב"ם השמיט דין זה בהניח י' ומצא ט' אם צריך לבדוק אחר העשר וכתב הלח"מ בפ"ב ה"ז דכיון שהרמב"ם בפ"ו מהל' מע"ש ה"ג פסק כחכמים דהכל חולין כמו"כ גבי חמץ יצטרך לבדוק אחר כל העשר".

ולכאו' אין לפרש דברי הלח"מ כן דלבד זאת דיש לעיין באם יש ראי' ממע"ש לכאן בענין שצריך לבדוק רק אחר העשר, הנה

לכאו' א"א לומר שכוונת הלח"מ היא שהרמב"ם סומך על מ"ש בהל' מע"ש, דידוע הכלל שאין הרמב"ם סומך אלא על מ"ש לעיל ולא על הבא לקמן (ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו').

ובפשטות אין כוונתו אלא לדמות שתי הענינים. שכמו שהרמב"ם פוסק כאן כחכמים כמו"כ פוסק בנוגע למע"ש כחכמים שזהו יסוד ומקור דין זה בחמץ כדמוכח מהגמ'. והיינו דהרמב"ם לשיטתו. וכן משמע ממ"ש "וכן פסק רבינו כרבנן בהלכות מעשר שני", שמשמעותו שמדמה הא דפסק הרמב"ם כחכמים (ולא כרבי), ולא הא דא"צ לבדוק אלא אחר עשר (אף שלפירושו אמת הוא).

ולא באתי אלא להעיר.

שונות

זמן לידת משה

הת' ל.ז.

ביהמ"ד אהלי תורה

/יו"ד/

בסה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 394, איתא: . . לאחר לידת משה בשבעה באדר (ראשון) . . וממשיך שם שמצינו שתי טעמים בדבר (א) כיון שבשבעה באדר (ראשון) מת משה . . עיי"ש" ובהערה 3 שם: ראה סוטה י"ב, ב' "אותה שנה (שנולד משה) מעוברת היתה" (ונולד באדר ראשון). ובהערה 4: "ראה מכילתא בשלח ט"ז, ל"ה: "שנת עיבור היתה" (ומת באדר ראשון). וראה לקר"ש חט"ז ע' 342 (פרטי הדעות והשק"ט בזה). עכלה"ק.

דהיינו, כוונת רבינו הוא להדגיש שלא רק בשנה מעוברת קובעין התענית ז' אדר (משום מיתתו) וכן שמחת לידתו - משום דנקטינן כהרא"ש שפסק כר"י דאד"ר נקרא אדר סתם (מג"א סתקס"ח סק"ג, ועוד) ולא כהרמב"ם שפסק כר"מ דאד"ש נקרא אדר סתם - אלא יכול להיות שזמן המאורע קרה בשנה פשוטה - כי אם שכן באמת אירע באד"ר של שנה מעוברת.

ובחלק כ"ו שם בהערה הראשונה מדגיש עוד יותר - דלשני האמוראים דסוטה ה' ש' מעוברת, ושם (בהערה הראשונה): "שענינו באדר ראשון - סוטה (יב, ב): . . אותה שנה שנולד משה מעוברת היתה" (ונולד באדר א'). ואף שנאמר זה בביאור דברי ר' חנינא בר פפא - הרי אין לומר שחבריו פליגי עליו בדבר שבמציאות - עיבור שנה . . . ובשוה"ג שם: "והכוונה ב"משבעה באדר ועד ששה בסיון תלתא ירחי" - ה"ז כיון שהיו ד' חדשים חסר יומיים, שאפילו את"ל שדוחק הוא - דוחק גדול יותר לומר דפליגי במציאות.

[ואף שבלא"ה פליג במציאות (אם ה' אותו היום (שבו שמו אותו בה"תיבה) כ"א ניסן או ו' סיון) - הרי ע"פ הכלל לא לאפושי במחלוקת, אין טעם להוסיף עוד פלוגתא (ובמציאות) אם היתה שנה מעוברת]. עכלה"ק.

[ולכא' לפ"ז צ"ל דהא דקאמרי במס' סוטה שם בעמוד א' הקודם (סוטה שם, א) "דלא מנו מצרים אלא משעה דאהדרה והיא הוית מעיברא בי' תלתא ירחי מעיקרא" - לראב"ח - הכוונה בזה גם לערך ד' חדשים וק"ל]

וכ"ז צריך ביאור דלכא' יש להקשות טובא:

במ"ש "אין לומר שחבריו פליגי עליו . . עיבור שנה וכו'

(א) בלקר"ש חט"ז שם הערה 8 איתא: " . . וראה סוטה יב, ב. דלחד מ"ד נולד בז' אד"ר . . משמע דלא פשיטא לי' מילתא דראב"ח לא פליג ארחב"פ.

(ב) במכילתא שם איתא: - "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה ר' יהושע אומר ארבעים יום אכלו את המן אחרי מות משה, כיצד משה מת בשבעה באדר כו' וט"ז של ניסן כו' וישבת המן ממחרת (של פסח) ר' אלעזר המודעי אומר שבעים יום היא כיצד משה מת בשבעה באדר כו' ושלשים של אדר שני ששנת עיבור היתה כו' ר' אליעזר אומר שבעים יום הא כיצד משה מת בשבעה בשבט כו' ואותה שנה לא היתה מעוברת", עכ"ל.

הרי יוצא ממכילתא הנ"ל דיש דפליגי בעיבור שנה ולכא' הא בהא תליא (וכדלקמן), ובהקדם:

דהנה, בב"ר פל"ב, ו' איתא: ונח בן שש מאות שנה והמבול הי' מים וגו' - ר' יהודה ור' נחמי, ר' יהודה אומר דשנת המבול אינה מן המנין (לשנותיו של נח כו' שהיתה שנת צרה לא עלתה לו שנת

המבול למנין שנותיו. רש"י). א"ל ר' נחמי' אע"פ שאינה אלה מן המנין עולה הוא בתקופות וחשבונות (מה שכל שנה מוסף על שלפני' דכל חודש אי"ב תשצ"ג, מהרז"ו. שכשתחשוב מבריאת העולם למנין תקופות ועיבורים תכלול אותה שנה של מבול עם שאר שנים שאתה מונה מברייתו של עולם עד שנה שאתה עומד בה. רש"י).

וב"ד משה' שם כתוב: "נראה דקמפלגי בפלוגתא דר"י ור' יוחנן לעיל פ' כ"ה (שר"י ס"ל שלא שמשו כלום המזלות ס"ל כר"י דהכא ורבי יונתן ס"ל שמשו רק שלא הי' רשומן ניכר ס"ל כר"נ וא"כ עולה למנין תקופות וחשבונות ודר"ק) עכ"ל. ושם רפכ"ה: אמר ר' יוחנן לא שמשו המזלות כל אותו י"ב חודש אמר לו כר' יונתן שמשו אלא שלא הי' רשומן ניכר לא יסבותו ר' אליעזר כר' יהושע ר' אליעזר (אמר) [אומר] לא יסבותו מכאן שלא שבתו ור' יהושע אומר לא יסבותו מכאן ששבתו. ובמת"כ שם (על תיבות לא שמשו): "וי"ל דפליגי דטעמא דהני תנאי ר"מ ור"י דלקמן".

א"כ מהנ"ל יוצא דלר' יוחנן (שלא שמשו) ולר' יהושע (ששרתו) ולר' יהודה - אינה עולה מן המנין (לעיבורים), ולר' יונתן ר' אליעזר ור' נחמי' עשה מן המנין (הובא בלקר"ש ח"כ ע' 25 עיי"ש) [ומה שהקשה בסה"ד דא' תרנ"ו הוא שנה ג' למ"ק הפ"ח (ובפרט לר"א שהתחיל במרחשון) י"ל דמן הדין כן הי' צריך להיות, אבל כדי שלא לענשם יותר מדאי (דמשפט הרשעים י"ב חודש) לא עיברהו, יעשה שני שנים רצופין מעוברות לאח"ז] ועכשיו (בדא"פ) דברי ר"א יובנו היטיב דלכאו' יש להקשות ממילא רוצה לומר שאכלו שבעים יום דשלשים ושלשים הוו כו' - אבל למה בדוקא צריך לפלוג ולומר דמת בשבט ולא פליגי (על הגמרא דמגילה יג, ב) - כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה ולא הי' יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד" -

אלא כיון דלשיטתי' - שנת המבול עולה מן המנין וא"כ הוא שנת י"ח למ"ק הקל"א (ק"ל פעמים י"ט הוא ב' ת"ע ומשה מת בב"א תפ"ח) ורק ג, ו, ח, י"א, י"ד, י"ז וי"ט מעוברות הן (כמ"ש הרמב"ם בהל' קדה"ח פ"ו, י"א).

מיהו י"ל דר"א המודעי ס"ל כר' יהושע - דאינה עולה מן המנין - וא"כ הוא שנת י"ז למ"ק (בנוגע עיבורים), ור' אליעזר ור' יהושע הלכה כר' יהושע. (ואע"פ שר"י ור"נ הלכה כר"נ - אבל הכא ר'

יהושע רב רבו של ר"נ והלכתא כוותי" אבל א"כ צריך להבין דברי ר' יהושע עצמו - דקאמר שמת בשנה פשוטה (אף שבדוחק היינו יכולים לומר דקאי אד"ש ואכ"מ) הלא הוא בעצמו אמר ששנת המבול אינו מן המנין.

אלא דבפשטות ס"ל כמ"ש הרמב"ם בהל' קדה"ח שם הל' ח, י"א דבאמת מתחילין למנות לעיבורים - שנה קודם יצירת אדה"ר (ו, י"ד) וא"כ הא דאמרינן שנת המבול אינה מן המנין מחזיר דברים ששנות העיבור מתאימים לפי יצירת העולם וא"כ לא קשה דגם לדידי' הוא שנה פשוטה ונפק"מ הוא דר"א מתחיל מ"ו, י"ד" משא"כ ר' יהושע מהר"ד וכן פסק הרמב"ם. ולכן ד"א תתק"ל הוא שנה התשיעית למחזור ר"ב כמ"ש"ש ולכן ה' תשל"ט הוא התחלת מחזור ולא שנה ב' (וכן ה' תשנ"ח).

וא"כ (י"ל דבין לר"א ובין) לר' יהושע השנה שנולד משה הוא שנת י"ב למ"ק ה' קכ"ה ואינו מעוברת, ולמה לא אמרינן דרחב"פ כרא"ה (כמ"ש בפתח עינים להחיד"א (צויין בלקר"ש שם)) שהי' מעוברת משא"כ ראב"ח יאמר כר' יהושע (-ובפרט דבעלמא נקיט הש"ס שמת באדר הסמוך לניסן וכמ"ש רש"י על אתר, ומיהו אם לשניהם הי' מעוברת וכן ס"ל להש"ס, א"כ למה מת בפשוטה ולא במעוברת (ובראשון) (משא"כ לר"א מאי אהני דאם מת בז' שבט נולד בז' שבט ומ"מ צ"ל ד"ח חסר יומיים)) ולמה צריך לדחוק לומר שנולד באד"ר (לראב"ח) והי' ד"ח חסר יומיים.

ג) במ"ש "שענינו באד"ר כו' עיבור שנה", לכאו' (עיקר ההדגשה אינו שלא פליגי בעיבור שנה כי אם שמודה שהי' אדר ראשון - דשפיר י"ל (וכמו שבאמת ס"ל להיעב"ץ) דלראב"ח נולד באד"ש, ולכאו' ה"ל לסיים "עיבור שנה [ובאיזה חודש וכיו"ב].

ד) מש"כ בשוה"ג והכוונה ד"משבעה באדר ועד ששה בסיון כו' ה"ז כיון שהם ד' חדשים חסר יומיים".

קו' הגמרא על המ"ד כ"א בניסן הוא לאחרי התיבות משבעה באדר כו', ואם המדובר הוא בשנה מעוברת - כמו שיש לקרות ד"ח חסר יומיים ג"ח, כמ"כ יש לקרות ב"ח וט"ו יום ג"ח - שהוא קרוב יותר לג"ח, ואין לומר שהקו' הוא למצוא עכ"פ ג' ירחי - דא"כ מאי אהני ב"רובו כו' ורובו כו' ואמצעי שלם.

ה) עפ"ז צריך לדחוק שאותה שנה מעוברת היתה אינה התירוץ - במשמעותו וכמו שהוא התירוץ דר"פ י"א (בנוגע לידתו של יצחק